

(א) [מוספ' פ"ג] לקמן מט. [ע"פ דף ע"ג; ג] מעשה (ב, ג) [ע"פ ל"ג; ד] [חולין] [ע"פ:]

הגרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכל מקום. י"ב ע"ל פרק אחיה נק"ך ע"ד:

גליון הש"ס

גם! אמר רבא בר בר חנה וכוונתו: קעין זה זנום אדם דף מה ע"ל: שם חזרו והפיקרו. עין לקמן דף נד ע"ב מוס' ד"ה מוס' מוס': תוס' ד"ה תשובות וכו': וכו' ד"ה מוקי לה הס' געתיק דף נב כ"ל: ד"ה הוא וכו' י"ל דעול דוקא. להדיא מהלקסן ק"ל לקמן דף ע"ג א"ע: ד"ה נתנה וכו' היינו לבארה. עין געתיק דף מה ע"ב מוס' ד"ה א"ל:

רבינו חננאל

אמר רבא קרא ומתווא מסייעא לריש לקיש קרא דכתיב וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד כגון אדם שנושא בחבירו מנה ויחזיר לו כלי להיפוך ממנו הלוואתו ולא משיב הלה. בגזל כממשע. או עשק את עמיתו וכו' והודו לו ויחזיר לו כלי להיפוך ממנו השק רחמנא והשיב הגזל העשק והפקדון שגבר והשיב את הגזלה אשר לו אהרן ותשובתו יד לא אהרן דכתיב לאתרוויי ש"מ רחמנא דלא משך ליה להווא כלי לא קנאו ולפיכך לא חיובתו הוהו ההחזירו ללמלו. והי ומוציא דלמא לעולם אע"כ דלא משך קנה וכו' שהעשק והתשובתו יד שנתן יחזיר לו כלי מה הוהו להחזיר העשק והוא אהרן דכתיב וכו' כי ירם את הווא. ואמרי' אינן שוין שהעשק יחזיר לו כלי להיפוך ממנו העשק שששקו ומסר לו אותו הכלי וחזר העשק והפקדון אצלו דאי לא יתמא הכי היינו גזל אלא לאו שפ"מ מנה כדאמרי'. אי הכי היינו פקדון ומשנינן תרי גוויי פקדון חזא דמפקדי מדליה גביה וחזא דיהיב ליה העשק מדליה כגון משכון וחזר והפקדון אצלו וכשתבעו כפר בו. ואקשי' וכי תשובתו יד לא מהדריה קרא ותני' מנין ליתן את האמור למעלה והוא פסוקי כולו ש"כ וכחש בעמיתו וגו' לחתו למטה בזה ש"כ והשיב את הגזלה וגו' ת"ל מכל אשר ישבע עליו לשקר כלל כל הכתוב כל מה שתבעו וכחש ונטבעו ש"כ חזיב (להשיב) ונמצאת גם תשובתו יד בכלל מכל אשר ישבע עליו לשקר והחזירה תורה השיב. ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו לרבות תשובתו יד להשיב. ומשנינן אין דקדאמרת

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מח.

עין משפט
נר מצוה

ואין דינר זהב קונה טליט. דלגבי פירות הו' להצט' טבעא: (א) מ"מ. כלומר אף לפי פורענות העמידה לצוא על החסור: כן הלכה. שאין ציט דין יבולין לעכב צדו: אין רוח חכמים נוחה הימנו. אין נחת רוח לחכמי ישראל צמעשיו של זה אין דעתם נוחה עליהם הימנו על ידו: אנו אין לנו. קללה אחרת אלא אינו הגון צניני חכמים: קאי צבאל. משום דברים שבאו על כך ללכלל מעשה אבל מעות לא קנו מדאורייתא. ונפקא מינה לענין איסורא כגון אם קידש צו אם האשה לר' יוחנן הו' קדושין דמדאורייתא קנייה ודידיה הוא לריש לקיש לא הו' קדושין: מסייע לר' דמדאורייתא נמי לא קנו מעות להדיטו: פשוטם יד. הלוואה ואמר רב חסדא כגון שיחד לו הלוואה כלי עליה דהו' דומיא דפקדון דלילו כפר בהלוואה גרידתא לא מיחייב קרבן שצויה הו'איל וניתנה להוצאה: עשק. שכן שכי: שיחד לו כלי לעשק. ואי לא לא מיחייב אכפירת שכן שכי קרבן שצויה ללא מיחד ליה צליא נפשיה כפקדון וגזל ואצידה: וכי אהדיה קרא. להשיבון לאחר שהודה כי יחטא ואשם: לאו משום דמחוסר משיכה. אמתו כלי ולא קנאו מלוה: מעושק אהדיה קרא. מכיון דאהדיה קרא לעושק דמחוסר נמי משיכה לא אכטריך לאהדורי לתשובתו יד דמעושק ינלף ליה: הכא צמאי עסקינן. עושק אהדיה קרא משמעו שצויה שנטלו שכי לנלו ממנו וחזר והפקדו אללו: אי כפי. דמאי דאהדר קרא מוקמת דללא מחוסר משיכה נהי נמי דמשיכה צעינן ליהדיה קרא נמי לתשובתו יד ונוקמה בכי: אי אהדיה קרא לא הו' גמרינן לא פיוצתא ולא סייעתא. דר' יוחנן לוקמה דללא משך וריש לקיש לוקמה צמטשן: פשוטא דלא אהדיה מסייע ליה. דמדאהדיה לעושק ופקדון וגזל ואצידה ולא אהדיה לתשובתו יד איכא למילף פשוטת יד צמחוסר משיכה ועשק כשמטשן: כהדיא מיהא לא אהדיה קרא. שיהא חייב להשיבו ולהצית קרבן וכי דהר צבייה קרא דומיא דפקדון צבייה שצטנו הימנו וחזר והפקדו אללו: נטנה. לפירוטו של הקדש צשווג: לנלו. צשכר שירחטנו צצית המרחץ: מעל. ואע"פ שעדיין לא רחן: ואמר רב גרסינן: דוקא נלו. קתמי דמעל הנותן משום דשכירות גמורה היא צנתנית הפירוטו ואין יכול לחזור צו שאין כלל מה למשוך אבל אם נתנה על דבר שיש צה מנה למשוך הימנו לא מעל עד דמשך: הא צעי למשוך. האי שוכר התספורת דכלל מידי דלית ציה מה למשוך לא קני עד דמשך: נגרי. לא שייך ציה דין משיכה דמיד עמיתך כתיב (ויקרא ה) קשיין אהדי. ספר אספר: וכן אמר רב נחמן. כר' יוחנן: וצדקה לוי צמטניסיה. הגיהה והוספה צמספתא סקידר ושנה צה: נטנה לפשוטן מעל. סטיון חמוי גדול ומוכר פירות הרצה לחמוסי עניי ונותנין לו המעות על די על יד צשה מוכרים וצמחלת הקנייה נותנין ערבון דמיס מועטין על הכל: מעל. אע"ג דלא משך כל הפירות שהרי הרצה פוסק עמו צצת אחת: אלא

רבי שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומוצרים בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו והנושא ונותן בדברים לא קנה והחזרו בו אין רוח חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו דברים ואיכא בהדיהו מעות קאי באבל דברים ואיכא בהדיהו מעות לא קאי באבל אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש לקיש קרא דכתיב וכושח בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו תשובתו יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו כלי להלוואתו עשק א"ר חסדא כגון שיחד לו כלי לעשקו וכי אהדיה קרא כתיב והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקדו אותו ואילו תשובתו יד לא אהדיה קרא מעמא לאו משום דמחוסר משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו והחזרו והפקדו אצלו היינו פקדון תרי גוויי פקדון אי הכי תשובתו יד נמי ליהדיה ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזר והפקדו אצלו אי אהדיה קרא לא תיובתא ולא סייעתא השתא דלא אהדיה קרא מסייע ליה ותשובתו יד לא אהדיה קרא והתניא אמר ר' שמעון מנין ליתן את האמור למעלה למטה דכתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו אמר רב לרבות תשובתו יד להשיבון כהדיא מיהא לא אהדיה קרא מתניתא מנלן דתניא ינתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא בלן הוא דלא מחוסר משיכה אבל מידי אחריתא דמחוסר משיכה לא מעל עד דמשך והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי לממשך תספורת והכא במאי עסקינן בספר נכרי דלאו בר משיכה הוא תניא נמי הכי ינתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות לא מעל עד דמשך קשיין אהדי אלא לאו ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש"מ וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות וברקה לוי במתניתיה ואשכת נתנה לסיטון מעל אלא

אמר ר' שמעון אע"פ שאמרו. לא גרסינן ר' שמעון צן אלעזר דצפרק אחיה נק"ך (לקמן דף ע"ד) מוכח דהיינו ר' שמעון צן יוחאי: ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו. ואם תאמר מאי קמ"ל צבא צברייתא נמי הכי קתמי החסור צו אין רוח חכמים נוחה הימנו וי"ל לאשמועינן דאין רוח חכמים נוחה הימנו ללו היינו מי שפרע דקתמי צרישא: דברים ואיכא בהדיהו מעות קאי באבל. ואם תאמר ודקארי לה מאי קארי לה וי"ל דהך צרייתא ר' שמעון היא דכפר מעות קונות אפילו לריש לקיש ולכך לדידיה כי איכא מעות קאי צבאל והמקשה דמטה לריש לקיש דאין מעות קונות לרצנן לרצנא צלל מעות לר' שמעון: תשובתו יד לא אהדיה קרא. הכי נמי לא היה צריך להחזיר עושק וצבאל שום דרשה אהדיה וכו' נערה שנתפמטה (כמוצות דף ע"ב. וס: ד"ה מאי) דלמר אמר ליה אנטם צתי ר' שמעון פוטר מקרבן שצויה אפילו עמד צדין מקרא דוכחש כו' יאלו אלו שהן קנס צשלמא לר' יוחנן דלא צעי משיכה אלא יחוד אחי שפיר דגבי קנס לא יועיל יחוד אלא לריש לקיש דצעי נטלו וחזר והפקדו אללו כיון שנטלו ממנוה הוא ומה שייך קנס וי"ל דלא קשה כלל דעתו ר' שמעון היא דלית ליה דמחוסר קונות אפילו לריש לקיש ולא צעי אלא יחוד אלא

קשה צהפלת שנו וסימת עינו מה צריך קרא למעט הא הסס אינו פוטר אלא מטעם קנס דמאי יחוד שייך הלל יואל לחרות וליכא למימר דתבע ליה שניהה הפלת שנו וסימת עינו ויחד לו כלי על דמי עינו כדלמר צמרוצה (צ"ק דף ע"ד. וס) שיואל צצן ונוטו לו דמי עינו דהס מוקי לה הסס כמ"ד דאין צריך גט שחרור ור' שמעון סבר צפרק השולח (גיטין דף ע"ג:) דלצריך גט שחרור ויש לומר דשפיר מקרי יחוד ששאל גופו שכוש צשעצודו ואינו ששחרור: ב"ר דלא מחוסר משיכה. ואם תאמר והא מחוסר חוקה ויש לומר דשפירות קרקע נקנה צכספ כדלמר צמרוצה (צ"ק דף ע"ד. וס) ואם תאמר ומנין דדוקא צלן ויש לומר מדקאמר צסיפא משום שא"ל הכנס ורחון שהרי מרחץ פתוחה לפניך ואם תאמר וכי אמותר ר' יוחנן ממתני וי"ל דר' יוחנן מוקי לה צצלן נכרי אבל ספר נכרי צעי משיכה וריש לקיש ורצא סצירא להו דמייירי צצלן ישראל דומיא דרישא דקתמי נתנה לחצירו הוא מעל וחצירו לא מעל דליירי צנתנו לחצירו ישראל דנכרי לא שייך מעילה: והא בעי לממשך תספורת. מכאן אומר ר"ת דהסופר שהשכיר עצמו אם משכו ממנו קולומס או תער שלו אין יכולין שז לחזור צהס ואם תאמר מ"ס מופעל דיכול לחזור צו וי"ל לומר דוקא דכתיב ציה עבדי והא עבדים לעבדים יכול לחזור צו ולא קעלן: ב"ר נב"ר. ה"מ לשנויי הא מני ר"ש היא דכצמסוך: נתנה לסיטון מעל. ואם תאמר ולוקמה צסיון נכרי ויש לומר דסיון הוא מוכר דבר לח דהיינו יין ושמן דמתנן צפרק הספיה (צ"צ דף ע"ב. פס.) הסיון מקנה מדותיו

למ א מיי פ"ז מהל' מביה הל' א סג עשין פ"ז טוש"ע ח"מ ס"י ר"ד סעיף א: מ ב מיי שם פ"א הל' א ופ"ז שם הל' ח סג ע"ב טוש"ע ח"מ ס"י קפט: מ א מיי שם פ"ז הל' ח ועי' שם סג ע"ב טוש"ע ח"מ ס"י ר"ד סעיף א: וסעיף יא צב"ה: מ ב ד מיי פ"ו מהל' מעילה הל' ט: מ ג ד מיי שם הל' י: מ ד מיי שם הל' ט:

תורה אור השלם

1 נקט ב"י החטא ונעלה מעל ביהודה וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו. ויקרא ה כא 2 ויהי כי תקרא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקדו אותו או את האבדה אשר מקץ: ויקרא ה כב 3 או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אותו בראשו והמשתו יסף עליו לאשר הוא לו ותקנו ביום אשמתו: ויקרא ה כד

רבינו חננאל (תמשיך)

מיהו לא אהדיה קרא בהדיא כלומר כפי כמו הגזל והפקדון לא אהר ביה רחמנא השבב בהשמות יד. ומתניתא דתנן ב"י בהנתנה שוה פירוטו מן הקדש וכו' נתנה (ללבן) [בלבן] אע"פ שלא רחן מעל שהוא אמר לו הרי המרחץ לפניך היכנס ורחוץ ואמר רב בלן דוקא לא שפ"מ דלאו בר משיכה הוא. אבל מידי דבר משיכה הוא לא מעל עד דמשך אורי והתנן נתנה לספר מעל הוא ספר בעי לממשך תספורת. ואוקימנא בספר נכרי ונכרי ליתיה ברינא דלא קני אלא בהדיא משיכה. אמר רב נחמן בר יצחק דבר תורה מעות קונות וברקה לוי במתניתיה [ואשכת] נתנה לסיטון מעל ואמרי' דלא משך פירות לא יתמא הכי אי משך צירכא למימר ומעל הוא דהיא הוציאה אלא כיון שנתנה למוכר החבואה מיד מעל קשיא לריש לקיש. ומשני אמי מיי וקמינא דהיא ונא דאמרי דלא כר' שמעון. שמעון מהא דתני ר' שמעון טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית דההיא טיבטא הוה. אליבא דמאן דסבר דהבא טיבטא הוה קתני לה ואין הליכה כר' שמעון דקיימא לן כסתם מתניתין דתנן הוהב קונה את חסכא אלמא דהבא פריה הוה ומקני בחליפין בלא אבד קרקע בין במתנה בין כל משא ומתן ובין הליכה זה פירוש הגאון ז"ל.

(א) ח"ל ז"ל נכרי לפ"א צב"ה נמשכה וכלי אלא צב"ה פ"ו.

דלהלכתא